

K životnému jubileu Juraja Zajonca

On the jubilee of Juraj Zajonc

DOI: 10.31577/EtnoRozpra.2024.31.1.07

Katarína Popelková

Kontakt / Contact

PhDr. Katarína Popelková, CSc., Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, v. v. i., Klemensova 19, 813 64 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: katarina.popelkova@savba.sk

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8163-4800>

Ako citovať / How to cite

Popelková, K. (2024). K životnému jubileu Juraja Zajonca. *Etnologické rozpravy*, 31(1), 61-71. <https://doi.org/10.31577/EtnoRozpra.2024.31.1.07>

2. marca 2024 oslávil šesťdesiate narodeniny slovenský etnológ PhDr. Juraj Zajonc, CSc., špičkový predstaviteľ kritickej historicko-porovnávacej etnologickej analýzy kultúry. Jeho výskumné a publikačné ťažisko spočíva v problematike kultúrneho dedičstva, venuje sa však tiež otázkam dejín etnológie a expertnú pozíciu zastáva v problematike tvorby elektronických katalógov a digitalizácie archívnych fondov. Jeho úspešná profesionálna dráha je spojená s Ústavom etnológie a sociálnej antropológie SAV, v. v. i. (ÚESA SAV), kde už tri a pol desaťročia prepája viaceré generačné skupiny vedcov. Rovnako dlhý čas je riadnym členom Národopisnej spoločnosti Slovenska, hoci ako dopisujúci člen s ňou spolupracoval už počas stredoškolských štúdií.

Odborný profil Juraja Zajonca nie je jednoduché priblížiť pár slovami. Hoci pred desiatimi rokmi publikované laudácio k päťdesiatinám (Popelková, 2014) naznačilo pozoruhodnú šírku tohto profilu, za uplynulé desaťročie nedošlo k jej zúženiu. Skôr naopak. Dnešného jubilanta možno totiž rovnako označiť za špičkového špecialistu na témy tradičného liečenia, ľudového nábytku, textilnej kultúry, ručnej produkcie textilu a textilných techník, dlhoročného vysokoškolského pedagóga textilných odborov na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a autora pozvaných prednášok o nábytku pre scénografov Vysokej školy múzických umení, ale aj za experta dejín národopisu so špeciálnym zameraním na dejiny ÚESA SAV. Spoločne s Gabrielou Kiliánovou vydali v roku 2016 vôbec prvú vedec-

kú monografiu o dejinách ústavu (1).¹ Vypracoval sa na inovátora v problematike využívania informačných technológií v etnológii, stal sa európskym expertom na štúdium archeologických textilných nálezov či znalcom tzv. nových sviatkov – Halloween a Valentín.

Obr. 1.

Zdroj: archív PhDr. Juraja Zajonca, CSc.

Spomenuté i ďalšie témy, ktoré skúmal, vyučoval, o ktorých píše a ktoré popularizuje či aplikuje, dokazujú, že ide o komplexnú vedeckú osobnosť. Vďaka výnimočnej šírke vedeckého záberu je v radoch etnologičiek a etnológov popredným odborníkom na udrža-

¹ Číslo v zátvorke odkazuje na položku vo výberovej personálnej bibliografii jubilanta za roky 2014 – 2023, ktorá je súčasťou tohto príspevku.

telnosť kultúrneho dedičstva. Oslovený bol na vypracovanie expertných oponentských posudkov návrhov na zápis do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva Slovenska (RZNKDS) a Zoznamu najlepších spôsobov ochrany nemotného kultúrneho dedičstva na Slovensku k prvkom „Škola remesiel ÚĽUV“ (2015), „Vajnorský ornament“ a „Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny“ (2016) a „Gubárstvo“ (2023). V roku 2023 bol vymenovaný za člena Odbornej komisie pre posudzovanie návrhov na zápis do RZNKDS. Počas celého uplynulého desaťročia aktívne spolupracoval s Ústredím ľudovej umeleckej výroby ako konzultant, člen komisií, ale aj ako autor odborných prednášok a publikujúci autor (44, 50, 52). V období 2013 – 2015 pôsobil ako člen vedeckých rád etnografického a historického pracoviska Slovenského národného múzea (SNM), v období 2018 – 2022 ako predseda Vedeckej rady SNM pre etnológiu. Často konzultuje a garantuje aktivity muzeálnych, osvetových a záujmových inštitúcií orientovaných na predindustriálnu tradičnú materiálnu kultúru.

Pre doplnenie mozaiky je nemožné vynechať jeho koncepčné a manažérske schopnosti, prirodzenú autoritu i odborný kredit v akademickej komunite. Logickým výsledkom je fakt, že v uplynulom desaťročí stál na čele tímu troch domácich projektov podporených agentúrou VEGA: 2014 – 2018, *Kultúrne dedičstvo Slovenska: materiálna produkcia, sociálne súvislosti*; 2017 – 2020, *Od technológie k dekóru: etnologická perspektíva produkcie a významu vecí*; 2022 – 2025, *Technologické a sociokultúrne kontexty inovácií materiálnej kultúry: etnologický pohľad*. Do roku 2020 pôsobil ako člen vedeckej rady ÚESA SAV, v období 2018 – 2021 bol voleným zástupcom akademickej obce ústavu v Sneme Slovenskej akadémie vied; v rokoch 2017 – 2021 pracoval v Komisii pre médiá a komunikáciu a program Otvorená akadémia SAV.

S etnologickým pracoviskom v Slovenskej akadémii vied, ktoré od konca 80. rokov 20. storočia zmenilo tri razy nielen svoj názov, ale aj personálne zloženie a vedeckú orientáciu, je bezprostredne spojená celá Zajoncova doterajšia vedecká cesta. Práve on patrí k exemplárnym príkladom úspešného prechodu disciplíny od opisu a encyklopedického a etnokartografického syntetického spracovania poznatkov o tradičnej kultúre ku kriticko-historicko-porovnávacej analýze kultúry, k prúdu, ktorý posunul slovenskú etnológiu na vyššiu, európsku úroveň. Tento text nemá byť dôsledným prehľadom prác a aktivít jubilanta. Rada by som však spomenula niektoré jej, z môjho hľadiska pozoruhodné mílniky, križovatky či momenty. Jedinečnú dráhu Juraja Zajoncovi nielen dokresľujú, ale ju aj spájajú s vývojom akademického etnologického pracoviska, odboru i celej skupiny sociálnych a humanitných vied na Slovensku.

Juraj Zajonc sa narodil v Nitre v roku 1964 vysokoškolsky vzdelaným rodičom profesionálne orientovaným na prírodné vedy. Podnetné prostredie domova a odborné zameranie rodičov iste prispelo k rozvíjaniu sklonov k systematickosti a dôslednosti vo vedeckej práci. Nimi vynikal už v študentských rokoch a sú preň charakteristické dosiaľ. Atmosféra starorodičovského domu v Trenčianskych Miticiach, kde v detstve a mladosti trávil obdobia letných prázdnin a získaval mnohé praktické zručnosti, o. i. aj v domácej produkcii textilu, zas podnietili jeho celoživotné nadšenie pre fenomén textilu – jeho technologickú, vizuálnu a funkčnú stránku, textilnú tvorbu a prieniky slohovej a ľudovej výtvarnej kultúry.

Po skončení nitrianskeho gymnázia sa Jurajovi Zajoncovi podarilo dostať na štúdium

odboru zameraného na tradičnú kultúru a vyštudoval národopis na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Promoval ako vynikajúci absolvent ovenčený študentskými cenami za výskumnú činnosť, mal skúsenosť s pohybom v teréne i nadanie na etnografické písanie. Tieto predpoklady kultivované vedúcou jeho diplomovej práce (*Tradičné ľudové liečenie v obciach severovýchodného Gemera*, 1987), pani docentkou Emíliou Horváthovou, boli ocenené aj získaním študijného pobytu v Národopisnom ústave SAV. V roku 1988, hneď po absolvovaní povinnej ročnej vojenskej služby, tu odštartoval Juraj Zajonc svoju akademickú dráhu s pridelenou témou *Tradičné formy chovu hospodárskych zvierat*. Téma však nezostal verný dlho. Problematikou jeho dizertácie (interná aspirantúra v rokoch 1991 – 1994) sa stali v tom čase pre pracovisko nástojčivejšie otázky, a síce zavádzanie nových počítačových technológií do archívnej práce v národopise.

Tvorba jednej z kolektívnych národopisných syntéz – *Encyklopédie ľudovej kultúry Slovenska* (Botík, Slavkovský, 1995), sa stala platformou uplatnenia šťastnej kombinácie spomenutého talentu Juraja Zajonca pre dôslednú systematickú prácu s dátami a nadšenia pre inovatívne metódy spracovania výskumných dokumentov. Mladším generáciám treba pripomenúť, že redakcia Encyklopédie bola zahľtená papierovými rukopismi hesiel vytvorených na klasických písacích strojoch v niekoľkých kópiách. Až koncom 80. rokov dostala na pomoc pri finalizácii rukopisu svoj prvý PC. Prechod na nový systém práce bol síce nevyhnutný, ale pre mnohých zúčastnených ťažko predstaviteľný. Keď sa začiatkom 90. rokov z rozhodnutia vtedajšieho riaditeľa ústavu Milana Leščáka stal J. Zajonc tajomníkom redakcie Encyklopédie, vhuol „rovnými nohami“ medzi staršie vážené autority nášho ústavu a našej vedy. V komunikácii so sekretariátom redakcie, editorom Petrom Slavkovským, autorkami a autormi, redaktorkami a redaktormi i počítačovými programátormi z Výpočtového strediska SAV dokázal (okrem autorstva asi stovky hesiel, práce na registri a obrazovej prílohe encyklopédie) efektívne koordinovať finalizáciu niekoľko-ročnej práce. Súčasne dokázal všetkých presvedčiť o výhodách prechodu na počítačové redakčné spracovanie obrovského korpusu hesiel, heslára, systému odkazov a obrazovej prílohy. Tento jeho počin bol výrazným inovačným momentom dovtedajšieho spôsobu práce v ústave. Dvojdielna Encyklopédia bola úspešne pripravená do tlače a vďaka tomu, že podklady na ňu boli v elektronickej podobe, vyšla v roku 1995 ako vôbec prvá publikácia vydavateľstva VEDA aj na CD nosiči. Desať rokov po jej vydaní Milan Leščák označil príchod Juraja Zajonca do ústavu a do Encyklopédie slovami:

Juraj premohol tradicionalistické chápanie písania a redigovania diela a výrazne prispel k počítačovému spracovávaní textov. Tu kdesi sme prekročili hranicu medzi býkom a myšou. A hoci som svit obrazovky (okrem televíznej) nemiloval, uvedomil som si, že mám na krku tretie tisícročie, ktoré nové technológie posunú za hranice našich vtedajších predstáv (Leščák, 2006: 87).

Hoci v etnológii na Slovensku počas 90. rokov 20. storočia pokračovala nielen tematická, ale do značnej miery aj metodická kontinuita skúmania kultúrneho dedičstva, niektoré bádatelky a bádatelia naň postupne začali nazerať z nových perspektív. Skupina významných vedkýň a vedcov z rozličných pracovísk pod vedením Rastislavy Stoličnej obraz kultúrneho dedičstva Slovenska (v členení podľa zvyčajného národopisného kánonu) kriticky porovnala s podobnými fenoménmi v Európe. Výsledok mala v pláne publikovať ako monografiu prednostne v anglickom jazyku, aby sa dostala k záujemcom v zahraničí. Na

spracovanie ťažiskovej obrazovej časti pozvali Juraja Zajonca. Počas tvorby diela Zajonc úzko spolupracoval s pätnástimi autorkami a autormi jednotlivých kapitol i s grafickým dizajnérom publikácie. Publikáčny počín, *Slovakia. European Contexts of the Folk Culture*, bol vydavateľsky mimoriadne úspešný (Stoličná, 1997) a *Slovakia* vyšla o štyri roky aj v slovenskej verzii. Kľúčovú zásluhu na jej vizuálnej podobe kolegovia pripísali najmladšiemu členovi tímu – tvorcovi rozsiahlej obrazovej prílohy (Slavkovský, 2006: 28).

Potom, čo J. Zajonc fakticky hneď na začiatku svojej akademickej dráhy dva razy zažiaril, a osvedčil sa ako inovátor spôsobu vedeckej práce a súčasne ako človek s vynikajúcim prehľadom o javoch tradičnej kultúry Slovenska, v roku 1997 úspešne obhájil svoje dizertačné tézy *Niektoré možnosti aplikácie výpočtovej techniky vo vedeckovýskumnom procese etnológie na Slovensku (s príkladmi z textilnej kultúry)*, 1997. Dodnes ide o prelomovú prácu. Okrem vedeckého prínosu pripravila pôdu pre tvorbu elektronických databáz a katalógov etnografických dát vo výskumných zbierkach pracoviska vytváraných dovtedy iba na klasických analógových médiách. J. Zajonc v tejto práci pokračoval plynule aj v ďalšom období. Či už vytvorením a testovaním tzv. univerzálneho elektronického etnologického formulára na evidenciu výskumných dokumentov (napríklad v spolupráci s českou etnologičkou Lucií Uhlíkovou), pri tvorbe bibliografií (najmä v spolupráci s kolegyňou Ingrid Kostovskou), ale tiež publikovaním mnohých vedeckých a odborných textov. Z hľadiska dejín našej disciplíny možno Zajoncovu dizertáciu označiť za teoretický predpoklad k etablovaniu digitálneho kurátorstva, ktoré sa v Ústave etnológie SAV začalo koncepčne a personálne intenzívne rozvíjať po roku 2016.

Keď sa koncom 90. rokov pod vplyvom aktuálnych politických procesov v Európe obnovili v sociálnych a humanitných vedách diskusie o úlohe ľudovej kultúry pri konštrukcii národnej alebo etnickej identity, ovplyvnilo to aj nazeranie slovenskej etnológie na kultúrne dedičstvo. S aplikáciou nových konceptov sa J. Zajonc zvedavo púšťal aj do výskumu iných než materiálnych aspektov kultúrneho dedičstva: modernizácie a jej dôsledkov, postsocialistickej sociálnej transformácie a ď. Po roku 2000 sa zapojil do práce interdisciplinárneho tímu, ktorý kriticky skúmal funkcie mýtov ako identifikačných znakov pri konštruovaní národnej identity. Výsledkom jeho práce bola kapitola *Prečo je Nitra staroslávne mesto* v čitateľsky úspešnej kolektívnej publikácii *Mýty naše slovenské* (2005b).

Nové teoretické podnety J. Zajonc reflektoval a aplikoval i vo svojej kľúčovej téme, ktorou je materiálna kultúra, a najmä textil a textilné techniky. Kvalitatívne to prehĺbilo pre jeho kultúrno-historickú analýzu charakteristický pohľad na textil primárne cez technologickú stránku. Uvedená črta sa premietla do syntetickej autorskej monografie *Premeny vlákna* (2013), do odborných monografických prác (*Sieťovanie a výšivka na sieti*, 2000; *Snovanie a tkanie plátna*, 2005a; *Tkanie ripsu a kepru*, 2009; *Tkanice*, 2013), atlasových máp (23) odborných článkov (40–52) a encyklopedických hesiel (29–35), ale aj nespočetných recenzií, a popularizačných textov a vystúpení. K jeho vedeckým textom z oblasti materiálnej kultúry v poslednom desaťročí pribudli ďalšie autorské štúdie (9, 12–13, 15) a úspešne vedecky redigoval tiež syntetické knižné monografie o tradičnom odevu, ornamente či rómskom kováčstve z pera starších kolegov Mojmíra Benžu, Olgy Danglovej a Arneho B. Manna (24–27).

Profil Juraja Zajonca by bol iba čiastkovým bez zohľadnenia jeho „vyžarovania“ do príbuzných odborov. Špecifickým spôsobom sa Zajoncove etnologické poznatky z problematiky textilu aktualizujú v interdisciplinárnom výskume a aplikácii. Po roku 2000 odštartoval

spoluprácu s archeologičkou Terezou Belanovou, neskôr Štolcovou a archeológom Karolom Pietom, napríklad pri určovaní proveniencie archeologických nálezov s využitím metódy vizuálnej komparácie dekóru na textile a koži. Výstupmi sú nielen početné vyžiadané konzultácie, spoluautorské vedecké štúdiá a vystúpenia na medzinárodných archeologických fórach, ale aj spolupráce pri analýze nálezov a príprave muzeálnych expozícií, naposledy napríklad pri objave komorového hrobu zo 4. storočia v Poprade-Matejovciach (3, 10–11, 18–20). Intenzívne spolupracuje (konzultuje, publikuje) aj so špecialistkou z oblasti textilnej tvorby, úžitkového výtvarníctva a reštaurovania historického textilu Sylviou Birkušovou (36–39), znalkyňou dejín odievania, textilnej výroby a módných vplyvov na vývoj odevu Evou Hasalovou (30, 36–38), kurátorkou judaík Janou Švantnerovou (17) a ďalšími. Týmto spôsobom Juraj Zajonc aplikuje etnologickú expertízu v širších kontextoch. Etnológia súčasne jeho prostredníctvom čerpá nové impulzy na kritické rozšírenie poznania o pôvode a autenticite fenoménov, ktoré bývajú vnímané ako kultúrne dedičstvo.

Od roku 2011 J. Zajonc zameria svoju výskumnú pozornosť na ďalšiu súčasť kultúrneho dedičstva, a to na podobu a funkcie sviatkov a slávností v podmienkach modernej spoločnosti (2, 4–8). Koncentroval sa na tzv. nové sviatky – Halloween a Valentín, ktoré na Slovensko začali dynamicky prenikať v poslednom desaťročí 20. storočia. Dve autorské monografie sú výsledkom sústredeného štúdia sviatku Valentína a nesú opäť typické črty kritickej historicko-porovnávacej etnologickej analýzy. Prvá z nich (*Svätí s menom Valentín a sviatky zamilovaných*, 2020) je v etnologickej spisbe pionierskym počínom. J. Zajonc tu s pomocou analýzy literárnych, historických i etnografických prameňov a artefaktov popkultúry demýtizuje antický či kresťanský pôvod sviatku. Podrobne rekonštruuje vznik Valentína ako sekulárneho sviatku a sleduje v globálnom kontexte jeho vývoj až do súčasnosti. V druhej monografii (*Valentín na Slovensku*, 2022) sa sústredil na situáciu v našej krajine, opísal „dejiny“ tohto sviatku a verejné i súkromné formy jeho oslavovania. K východiskám analýzy organizovaných sekulárnych i náboženských hromadných valentín-ských podujatí Zajonc pribral sociologický koncept eventizácie. Podarilo sa mu tým na originálnych etnografických dátach demonštrovať, do akej miery sú starostlivo produkované oslavy tohto sviatku komercializované a ideologizované.

Tieto i ďalšie, pre nedostatok priestoru nespomenuté aktivity vypovedajú o vedeckom obsahu práce Juraja Zajonca. Čo sa týka takpovediac akademickej každodennosti, je to výborný kolega, pozorný poslucháč, korektný neúnavný diskutér. Rovnosť a vzájomná úcta na pracovisku sú pre neho podmienkou i metou súčasne. Je známy svojím pokojným, vecným a otvoreným prístupom ku všetkým, mladším či starším kolegyniam a kolegom. Stupeň jeho ukotvenia v odbornej etnologickej komunite i fakt, že požíva u svojich kolegyň a kolegov prirodzenú autoritu, špecificky dokladajú jeho aktivity ako organizátora a vynikajúceho, kultivovaného rečníka známeho z viacerých vedeckých podujatí, výročí alebo slávností, ale tiež autora nekrológov a laudácií (53–58).

Keď som Jurajovi Zajoncovi, ako jeho kolegyňa a spolužiačka z univerzity, písala pred desiatimi rokmi laudáciu k päťdesiatke, nad sumárom jeho pracovných záujmov a výsledkov som s údivom uznala, že je rovnako tvorivý, zvedavý a neúnavný ako za študentských čias. Dnes, keď mu nenápadne pribudol ďalší krížik, neprestávam žasnúť a stojím si za slovom: Jurajovi Zajoncovi čas neubližuje, ale prospieva. V mene svojom aj v mene ostatných kolegyň a kolegov mu želim, nech sa mu darí i naďalej a nech je zdravý. Nech žije!

Referencie

- Botík, J., Slavkovský, P. (Eds.). (1995). *Encyklopédie ľudovej kultúry Slovenska* (zv. 1, 2). Bratislava: VEDA.
- Leščák, M. (2006). Dejiny a reminiscencie. *Etnologické rozpravy*, 13(1), 85-90.
- Popelková, K. (2014). Juraj Zajonc slávi päťdesiatku! *Slovenský národopis*, 62(1), 132-135.
- Slavkovský, P. (2006). Vedecké syntézy druhej polovice 20. storočia – výzvy i limity (Etnografický atlas Slovenska, Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska, Slovensko. Európske kontexty ľudovej kultúry). *Etnologické rozpravy*, 13(1), 16-29.
- Stoličná, R. (Ed.). (1997). *Slovakia. European Contexts of the Folk Culture*. Bratislava: VEDA.
- Zajonc, J. (1987). *Tradičné ľudové liečenie v obciach severovýchodného Gemera* [Diplomová práca, Univerzita Komenského v Bratislave].
- Zajonc, J. (1997). *Niektoré možnosti aplikácie výpočtovej techniky vo vedeckovýskumnom procese etnológie na Slovensku (s príkladmi z textilnej kultúry)* [Kandidátska dizertačná práca, Národopisný ústav SAV].
- Zajonc, J. (2000). *Sieťovanie a výšivka na sieti. Škola tradičnej výroby a remesiel* (zv. 6). Bratislava: ÚĽUV.
- Zajonc, J. (2005a). *Snovanie a tkanie plátna. Škola tradičnej výroby a remesiel* (zv. 14). Bratislava: ÚĽUV.
- Zajonc, J. (2005b). Prečo je Nitra staroslávne mesto. In E. Krekovič, E. Mannová, E. Krekovičová (Eds.), *Mýty naše slovenské* (s. 134-149). Bratislava: Academic Electronic Press.
- Zajonc, J. (2012). *Premeny vlákna*. Trnava: Edition Ryba.
- Zajonc, J. (2009). *Tkanie ripsu a kepru. Škola tradičnej výroby a remesiel* (zv. 19). Bratislava: ÚĽUV.
- Zajonc, J. (2013). *Tkanice*. Edícia Pramene (zv. 3). Bratislava: ÚĽUV.

Výberová bibliografia Juraja Zajonca za obdobie 2014 – 2023

Vedecké monografie:

1. Kiliánová, G., Zajonc, J. (2016). *70 rokov Ústavu etnológie Slovenskej akadémie vied: kontinuity a diskontinuity bádania a jednej inštitúcie*. Bratislava: VEDA. <https://doi.org/10.31577/2016.9788022415125>
2. Zajonc, J. (2020). *Sväťi s menom Valentín a sviatky zamilovaných*. Etnologické štúdie, 44. Bratislava: Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, VEDA. <https://doi.org/10.31577/2020.9788022418539>
3. Lau, N., Pieta, K., Štolcová, T., Hritz, Š., Červeň, P., Hukel'ová, Z., Jakab, J., Habánová, M., Mihályiová, J., Prohászka, P., Zajonc, J. (2022). *Poprad-Matejovce: Ein Kammergrab des 4. Jahrhunderts n. Chr. im Zipser Land* [Poprad-Matejovce: Komorový hrob zo 4. storočia na Spiši]. Band 1. Fundkatalog, Tafeln und Pläne. Nitra – Schleswig: Archäologisches Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie.
4. Zajonc, J. (2022). *Valentín na Slovensku*. Etnologické štúdie, 55. Bratislava: VEDA. <https://doi.org/10.31577/2022.9788022419703>

Kapitoly v monografiách:

5. Popelková, K., Zajonc, J. (2014). Záver. In K. Popelková a kol., *Čo je to sviatok v 21. storočí na Slovensku?* (s. 248-253). Etnologické štúdie, 21. Bratislava: Ústav etnológie SAV.

6. Zajonc, J. (2014). Je Halloween na Slovensku cudzincom? In K. Popelková a kol., *Čo je to sviatok v 21. storočí na Slovensku?* (s. 164-247). Etnologické štúdie, 21. Bratislava: Ústav etnológie SAV.

Vedecké práce v časopisoch:

7. Popelková, K., Zajonc, J. (2022). Halloween and Valentine's Day in Slovakia: New holidays or new opportunities for celebration? *Łódzkie Studia Etnograficzne*, 61, 21-37. <https://doi.org/10.12775/LSE.2022.61.02>
8. Zajonc, J. (2023). Valentine's Day and the Eventisation of Slovakia's Festive Culture. *Slovenský národopis*, 71(4), 403-425. <https://doi.org/10.31577/SN.2023.4.36>

Vedecké práce v editovaných knihách a zborníkoch:

9. Zajonc, J. (2014). Influența colonizării valahe asupra culturii de producere a textilelor tradiționale din Slovacia [Vplyv valašskej kolonizácie na tradičnú textilnú kultúru Slovenska]. In E. Mârza, M. Syrný (Eds.), *Colonizarea Valahă în Slovacia și colonizarea slovacă în România: Lucrările celei de a X-A reuniuni a Comisiei mixte de istorie Româno-Slovace (Banská Bystrica, 25 - 27 septembrie 2012)* (s. 69-82). Banská Bystrica: Múzeum Slovenského národného povstania.
10. Štolcová, T., Zajonc, J. (2014). Rekonštrukcia tkania v dobe halštatskej na základe nálezu tkáčskej dielne z Dunajskej Lužnej. In V. Turčan (Ed.), *Zborník Slovenského národného múzea*, 58 - *Archeológia*, 24 (s. 59-82). Bratislava: SNM – Archeologické múzeum.
11. Štolcová, T., Zajonc, J. (2015). Interdisciplinary reconstruction of weaving on the wrap-weighted loom in the Hallstatt Period. In K. Grömer, F. Pritchard (Eds.), *Aspects of the Design, Production and Use of Textiles and Clothing from the Bronze Age to the Early Modern Era: NESAT XII*. (s. 295-307). Budapest: Archeolingua Alapítvány.
12. Zajonc, J. (2015). Návod na pestovanie bavlníka a spracovanie bavlny z roku 1810. *Ethnologia Europae Centralis: Journal of Central European Ethnology*, 12, 63-95.
13. Zajonc, J. (2016). Návod na pestovanie moruší a chov priadky morušovej z roku 1823. *Ethnologia Europae Centralis: Journal of Central European Ethnology*, 13, 37-78.
14. Štolcová, T., Zajonc, J. (2019). Textilie a koža. In M. Bielich (Ed.), *Archeologický výskum Kaplnky sv. Michala v Košiciach* (s. 90-91). Nitra: Archeologický ústav SAV.
15. Zajonc, J. (2019). Prútie v tradičnej hmotnej rurálnej kultúre Slovenska: od húžvy po kôš. In «Učiňte zkoušku a jistě zůstanete stálým odběratelem!»: *proutěná kultura v kontextu času a prostoru* (s. 39-51). Praha – Mělník: Státní oblastní archiv – Státní okresní archiv.
16. Zajonc, J. (2020). Pozamenty a pozamentom blízke textilie zo zbierky Židovského múzea v Prešove - Passements and passement-like textiles in the collection of the Jewish museum in Prešov. In M. Borský, J. Švantnerová (Eds.), *Poklady Židovského múzea v Prešove II - Poklady Židovského múzea v Prešove II* (s. 98-117). Bratislava: Neinvestičný fond židovského kultúrneho dedičstva.
17. Zajonc, J. (2021). Pozamenty z fondu Židovského múzea v Prešove II - Passements from the collection of the Jewish museum in Prešov II. In M. Borský, J. Švantnerová (Eds.), *Poklady Židovského múzea v Prešove III - Treasures of the Jewish Museum in Prešov III* (s. 105-129). Bratislava: Neinvestičný fond židovského kultúrneho dedičstva.
18. Zajonc, J. (2021). Eugen Bárkány – dokumentarista premien rurálneho Slovenska / Eugen Bárkány – documenter of the transformations of rural Slovakia. In M. Borský, J. Švantnerová (Eds.), *Poklady Židovského múzea v Prešove III - Treasures of the Jewish Museum in Prešov III* (s. 183-199). Bratislava: Neinvestičný fond židovského kultúrneho dedičstva.
19. Štolcová, T., Zajonc, J., Grömer, K. (2021). Greetings from Nové Zámky – 40 Years of Textile Research in Slovakia. *Slovenská archeológia: časopis Archeologického ústavu SAV v Nitre*, 69 (suppl. 2), 69-80. <https://doi.org/10.31577/slovarch.2021.suppl.2.6>
20. Štolcová, T., Zajonc, J., Vanden Berghe, I. (2023). Picking up the threads: Reconstruction of the

1600-year-old tapestry from Poprad-Matejovce based on new analyses of colours, fibres, and motives. In S. Lipkin, E. Ruhl, K. Wright (Eds.), *Interdisciplinary Approaches to Research of North and Central European Archaeological Textiles: the proceedings of the North European Symposium for archeological textiles (23rd–26th August 2021 in Oulu)* (s. 47-62). Oulu: Suomen arkeologinen seurary. http://www.sarks.fi/masf/masf_12/MASF12_4_S%CC%8Ctolcova%CC%81_et_al.pdf

Publikované abstrakty:

21. Popelková, K., Zajonc, J. (2015). Kvalitatívny výskum sviatkov: Banskoštiavnicke Salamandrové dni. In R. Masaryk, B. Láštiová (Eds.), «Pätnäť rokov kvality? Kritický pohľad na stav kvalitatívneho výskumu»: XV. konferencia Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku: zborník abstraktov (s. 66). Bratislava: Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave.
22. Zajonc, J. (2016). «We don't have to do anything, just to die and attend the 1st May parade»: The aspects of the acceptance of holidays today. In *Ethnology in the 3rd Millenium: Topics, Methods, Challenges: International Conference, October 19-20, 2016, Smolenice Castle, Slovak Republic* (s. 11). Bratislava: Institute of Ethnology SAS.

Atlasy:

23. Zajonc, J. (2015). Spracovanie ľanu a konope. In M. Benža a kol., *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Poľsku* (mapy 56-65). Krakow: Towarzystwo Slowaków w Polsce.

Editovanie/redigovanie:

24. Benža, M. (2017). *Tradičný odev Záhoria*. Zajonc, J. (vedecký redaktor). Skalica: Záhorské múzeum v Skalici.
25. Mann, A. B. (2019). *Rómski kováči na Slovensku - Roma Blacksmiths in Slovakia*. J. Zajonc (vedecký redaktor). Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
26. Benža, M. (2019). *Tradičný odev Turca*. J. Zajonc (vedecký redaktor). Vrútky: FOMI, s. r. o.
27. Danglová, O. (2019). *Ornament a predmet. Dekoratívna tradícia na Slovensku / Ornament and Object. Decorative Tradition in Slovakia*. J. Zajonc (vedecký redaktor). Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
28. Škodová, M., Žlnková I. (2022). *Novohradská paličkovaná čipka - A Nógrádi vert csipke - The bobbin lace of Novohrad* (2. rozšírené vydanie). J. Zajonc (editor). Lučenec: Novohradské múzeum a galéria.

Slovníky a encyklopédie:

29. Zajonc, J. (23.11.2023). *Tylová paličkovaná čipka na Slovensku*. Wikipedia. https://sk.wikipedia.org/wiki/Tylová_paličkovaná_čipka_na_Slovensku
30. Hasalová, E., Zajonc, J. (2015). Slovník techník zhotovenia a výzdoby textilu. In E. Hasalová, A. Piatrová (Eds.), *Paramenty: liturgické textílie: katalóg výstavy* (s. 355-242). Bratislava: Slovenské národné múzeum – Historické múzeum.
31. Zajonc, J. (2016). Háčkovanie. In *Encyklopédia*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Získané 9.1.2024, z <https://uluv.sk/encyklopedia/hackovanie/>
32. Zajonc, J. (2017). Pletenie ihlicami. In *Encyklopédia*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Získané 9.1.2024, z <https://uluv.sk/encyklopedia/pletenie-ihlicami/>
33. Zajonc, J. (2017). Pletenie na forme. In *Encyklopédia*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Získané 9.1.2024, z <https://uluv.sk/encyklopedia/pletenie-na-forme/>
34. Zajonc, J. (2017). Pletenie na krosienkach. In *Encyklopédia*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Získané 9.1.2024, z <https://uluv.sk/encyklopedia/pletenie-na-krosienkach/>
35. Zajonc, J. (2020). Čipkárstvo. In *Encyklopédia*, Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Získané 9.1.2024, z <https://uluv.sk/encyklopedia/cipkarstvo/>

Kapitoly vo vysokoškolskej učebnici:

36. Birkušová, S., Hasalová, E., Zajonc, J. (2016). Úvod. In S. Birkušová (Ed.), *Rub i líce liturgických textílií: pojmy/výskum/reštaurovanie* (s. 5-6). Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, Katedra reštaurovania.
37. Birkušová, S. Hasalová, E., Zajonc, J. (2016). Slovník textilných materiálov, postupov zhotovenia a výzdoby textilu. In S. Birkušová (Ed.) *Rub i líce liturgických textílií: pojmy/výskum/reštaurovanie* (s. 139-145). Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, Katedra reštaurovania.
38. Hasalová, E., Zajonc, J. (2016). Sakrálné textílie: pojmy a skupiny. In S. Birkušová (Ed.), *Rub i líce liturgických textílií: pojmy/výskum/reštaurovanie* (s. 9-21). Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, Katedra reštaurovania.
39. Zajonc, J. (2016). Analýza bortní, prámov a čipiek. In S. Birkušová (Ed.), *Rub i líce liturgických textílií: pojmy/výskum/reštaurovanie* (s. 151-153). Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, Katedra reštaurovania.

Odborné príspevky:

40. Zajonc, J. (2015). Majster detailu Zdeněk Doležal. In *Tanec Paliček* (s. 6-7). Praha: Anna Halíková - Česká Palička Praha.
41. Zajonc, J. (2015). Textilná výtvarníčka Darina Lichnerová. *Krajka: krajkářský občasník*, 17(1), 4-7.
42. Zajonc, J. (2015). 70 rokov Ústredia ľudovej umeleckej výroby v Bratislave. *Krajka: krajkářský občasník*, 17(3-4), 14-17.
43. Zajonc, J. (2016). Silvia Fedorová: hľadanie neočakávaného prekvapenia. *Krajka: krajkářský občasník*, 18(2), 4-6.
44. Zajonc, J. (2016). Z histórie tkania na krosnách. *Remeslo, umenie, dizajn: Revue o hodnotách remesla a dizajnu*, 17(3), 4-5.
45. Zajonc, J. (2017). Paličkované čipky na výstave Paramenty - liturgické textílie. *Krajka: krajkářský občasník*, 19(1), 4-9.
46. Zajonc, J. (2017). Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny ako prvok nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. *Krajka: krajkářský občasník*, 19(3), 4-9.
47. Zajonc, J. (2017). Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. *Pamiatky a múzea: revue pre kultúrne dedičstvo*, 66(2), 60-61.
48. Zajonc, J. (2017). Tylové paličkované čipky v Honte. In I. Lešková (Ed.), *Tylová čipka v Honte* (s. 6-7). Veľký Krtíš: Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko.
49. Zajonc, J. (2019). Kremnické čipkárske školy znova ožili. *Krajka: krajkářský občasník*, 21(1), 4-7.
50. Zajonc, J. (2020). Význam ÚĽUV-u pri zachovávaní znalostí a zručností ľudovej umeleckej výroby a remesiel. *Remeslo, umenie, dizajn: Revue o hodnotách remesla a dizajnu*, 21(1), 30-34.
51. Zajonc, J. (2021). Paličkované čipky na textíliách zo zbierky Židovského múzea v Prešove. *Krajka: krajkářský občasník*, 23(1-2), 4-7.
52. Zajonc, J. (2023). Prírodné pletivá v ľudovej výrobe. *Remeslo, umenie, dizajn: Revue o hodnotách remesla a dizajnu*, 24(1), 4-9.

Články k životným jubileám a nekrológy:

53. Zajonc, J. (2015). Za Vierou Valentovou (*25. 8. 1931 – †9. 6. 2015). *Slovenský národopis*, 63(3), 252-253. https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=26797
54. Zajonc, J. (2015). Všetko najlepšie jubilantke Kataríne Popelkovej (*18. 6. 1965). *Slovenský národopis*, 63(3), 266-276. https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=26800

55. Zajonc, J. (2018). Za Zuzanou Profantovou (1953 – 2018). *Etnologické rozpravy*, 25(2), 171-172.
56. Zajonc, J. (2019). Obituary Zuzana Profantová (1953 – 2018). *Ethnologia Slovaca et Slavica*, 40, 149-151.
57. Vrzgulová, M., Zajonc, J. (2021). Jubilantke Olĝe Danglovej. *Národopisná revue*, 31(3), 241-242. <https://revue.nulk.cz/wp-content/uploads/2021/10/r3-2021.pdf>
58. Zajonc, J. (2021). Jubileum Mojmirá Benĝu (*25. 4. 1941). *Etnologické rozpravy*, 28(2), 105-109. https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=27381

Popularizačná publikácia:

59. Zajonc, J., Ondrušková, M. (2015). *Maľované výšivky*. Bratislava: Slovart.